

χωρίς τουτέστιν νά ξεσηκωθεί περιφεργασμού μένου στη φατοπέδιον, μολονότι έγνωρίζον ότι δεν ήταν μαχράν αντών. Την έπομένην έν τούτοις (1 Ιουλ.), πυκνός κονιοτός άνηγγειλε την άπροσδόκητον διά τούς Σταυροφόρους έπελευντον τοῦ ἔχθρου. Ο Βοημούνδος έστευσε νά παρατάξῃ τὸν στρατον του, ξεσηκωθείσας ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ, (έλλειψει περικεχαρακας. στρατοπέδου) τας γυναικας και τα παιδια, αὗταια συνώδευντας τοὺς Σταυροφόρους κατὰ τὴν μαχράν ἑκείνην ἐξστρατείαν των, και ἀμέσως ἐπλησίασαν ἀλαλάζοντες οι Τούρκοι. Άκολουθοντες οὗτοι τὴν τακτικήν των, ἀνεπτύχθησαν ἐπὶ μεγίστου μετώπου μὲ προβεβλημένας ἀμφοτέρας τὰς πτέρυγας, ὥστε νά περιβάλλουσι τὴν ἔχθρικήν παράταξιν, κατηγήθησαν κατ' αὐτῆς πυρνητοῦ οβολοῦν και ἐτέλη ἀναστραφέντες ἀνασυνετάχθησαν περιτέφρω, ἔτοιμοι νά δεχθῶσι τὴν κρούσιν τοῦ ὅγκου τῶν ἀντιπάλων των. Τοιουτορόπως ἀκροβολιζόμενοι οι Τούρκοι ἐπρόξενουν σοβαρὰς ἀπωλείας εἰς τοὺς ἐκπλήκτους Σταυροφόρους, οἵτινες διὰ πρώτην φρογάραν ἀντικειτούσαντες τὴν τοιαύτην τακτικήν, ἐνρέθησαν πρὸ δεινῆς ἀμφιχανίας περὶ τοῦ πρωτεύοντος. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἑκείνην κατέφθασεν ἐπὶ τοῦ πεδίου και ὁ ὅγκος τῶν Τούρκων, ἀγόμενος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σουλτάνου των, τοῦ ἐπιλεγομένου Κιλίτζ-Ασλάν ήτοι «Ξίφους τοῦ Λέοντος», οἵτις ἀμέσως ἐπέτεσε κατὰ τῶν Σταυροφόρων και διέσπασε τὰς τάξεις αὐτῶν. Ο Γάλλος χρονογράφος Robert d' Aix ἀφηγεῖται ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ἑκείνην τῆς σφραγῆς αἱ ψυγατέρες και αἱ σύζυγοι τῶν Σταυροφόρων βαρώνων, περιβεβλημέναι τὰ λαμπρότερα αὐτῶν ἐνδύματα, προύχώησαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαμαχομένων και ἐπεδίωκον, δεικνύονται τὰ νέλγητρα αὐτῶν νά μαλάζονται τὴν μανίαν τῶν πολεμών. Ο Βοημούνδος πρὸς στιγμὴν ἀποκρούει τοὺς Τούρκους, ἀλλ' ἐν τέλει οι Σταυροφόροι, καμφιθέντες ὑπὸ τῆς μεγάλης ἀριθμητικῆς τοῦ ἔχθρου, τρέπονται εἰς φυγὴν, ἔγκαπται πλευτερες τὰς γυναικάς των εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Τὴν στιγμὴν ἑκείνην ὁ δοῦντας Νορμανδίας, ἀναρράτας τὴν σημιαν ἐν τῶν χειρῶν τοῦ σημιαιοφόρου, ἐφορμᾷ κατὰ τῷ ἔχθρῳ ἀνακράζοντας: «Νορμανδοί ἀκολουθεῖτε με!», φρονεῖ ἔνα τῶν ἀνδρειότερων Τούρκων και διδει θάρρος εἰς τοὺς φυγάδας, οἵτινες ἐπανέρχονται εἰς τὸ ἄγωνα. Συγχόνος ὁ Βοημούνδος, συγκεντρώσας αἱ θυμόντινα ἀνδρῶν, ἐπιπίπτει κατὰ τῶν ἔχθρικῶν τάξειν, ἐν ᾧ αἱ αἰχμαλωτισθεῖσαι γυναικες, ἐπιφελούμεναι τῆς νέας συγκρούσεως, διαφεύγουσιν ἐκ τῶν ἔχθρικων τάξεων και διὰ τῶν κραυγῶν τῶν ἐνθαρρύνουσι τοὺς πολεμιστάς, ἀλλ' ἐν τέλει οι Σταυροφόροι, καμφιθέντες και πάλιν, φεύγωνται ἐκ τοῦ πεδίου καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων. Κραυγαί γορεαί, ἐπικλήσεις πρὸς τὸν Θεόν και θρῆνοι πληροῦσι τὸν ἀέρα. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀπελπισίας, καθ' ἣν πάντες τὸν θίνατον μόνον ἡ τὴν αἰχμαλωσίαν ἔβλεπον ἐνόπιον των, ἀπούντα φωναὶ χαρᾶς και ἀνακούφισεως. «Ἐπιφαίνονται ἐρχόμεναι ισχυραὶ πρὸς τοὺς Σταυροφόρους ἐπικυνοί. Οι Βιζαντῖνοι ὑπὸ τὸν Tatikios και ἡ ἔτέρα τῶν Σταυροφόρων φάλαγξ ὑπὸ τοὺς Raymond, τὸν Godefroy, τὸν δοῦλα τῆς Λορραΐας, τὸν κόμιτα τῆς Φλάνδρας κ.λ.π., πληροφορηθέντες τὰ διατρέξαντα, σπεύδουσιν ἀκάυθεκτοι πρὸς τὴν μάχην. Ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτῶν δούλων τοῦ Σουλτάνου ἀποσύρεται ἐπὶ τῶν περὶ τὸν οὐρανόν, ἐλπίζων ὅτι ἔκει δὲν θὰ τολμήσουν νά τὸν προσβήτηλλων οι Σταυροφόροι, οἵτοι ὅμως ἐπέρχονται ἐναντίον του και οι Τούρκοι, μη δυνάμενοι, ἔνεκα τοῦ ἀνωμάλου ἐδάφους, νά ἐπελέσσονται τοὺς συνήθεις εἰς αὐτοὺς ἐλιγμούς, ἀναμένουσιν ἀκίνητοι τὴν σύγκρουσιν. Προσβληθέντες κατὰ μέτωπον και ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν οι Τούρκοι μάχονται μειά καρτερίας, ἀλλ' ἐν τέλει, ίδοντες ἐπερχόμενον κατὰ τῶν νότων των ἔτερον σῆμα ὑπὸ τὸν Adhemar, σιρέφουσι τὰ νότων και φεύγουσιν ἀτάκτως διωκόμενοι ὑπὸ τῶν χριστιανῶν. Εἰκοσακισίλιοι Τούρκοι και 4 χιλ. χριστιανῶν ἐπεσαν κατὰ τὴν μεγάλην ἑκείνην μάχην. Τὸ Τούρκ. στρατόπεδον περιήλθεν εἰς χειρας τῶν Σταυροφόρων, οἵτινες ἔδρον ἐν αὐτῷ πλουσιωτάτην λειών ὅπλων, τροφών, χοημάτων κ.λ.π. και πολυαριθμους και μήλους. Μετά τὴν νίκην ἐφάλη κατανυκτή δοξολογία πρὸς τιμὴν τῶν ἄγιων Γεωργίου και Δημητρίου, τοὺς ὅποιους οι χριστιανοί μαχηται ἔβλεπον κατὰ τὰς κροισμωτέρας τῆς μάχης στιγμας ἐπεμβάνοντας εἰς τὸν ἄγωνα και ταράκοντας τὰς τάξεις τῶν πολεμών. Οι «Ἐλληνες κάτοικοι τοῦ Δ., ἐπόμενοι τῷ φρασίῳ ἐκείνῳ θρύλῳ, ἀνήγειρον καποτίν παρὰ τὸ Δ. ναὸν πρὸς τὴν ιψήν τῶν σωτῆρων ἄγιων και κατ' ἔτοις ἔχοντας ηρωικὸν πανηγυρικόν τὸν θρίαμβον τῶν χριστιανικῶν ὅπλων κατὰ τῶν ἀπίστων.

Κατά την Β'. Σταυροφοριών (1147-1149) τὸ Δ. ἐγένετο καὶ πάλιν τό πεδίον νέ... πρὸς τοὺς Τούρκους συγκρούσεων. Ὁ αὐτοχρήτωρ τῆς Γερμανίας Κονγάδος Γ', διαβάς τὸν Βόσπορον (1147) μετά τοῦ χυροῦ στρατοῦ ὃν οἱ δυτικοὶ χρονογάφοι ἀναβιάζουσαν εἰς 70,000 βασιλέως ὥπλισμένων ἵπτεον, καὶ πολύνιμον ἐλαφρὸν ἵπτικὸν καὶ πεζικόν, ἐβάδιζε πρὸς τὴν Συρίαν. Ὡς ὅδε γέτο μία: ἡ πατέλη Δ. Μέγας ἔκει οὐδεμίαν εἶναι ἀντίστασιν, ἀλλ' ἐπέποιτο ἐν τῇ ἴστοριῃ ἔκεινη πεδιάδι νὰ φύῃ τὴν ὑπερήφανον ὁφρῦν του. Ὁ Σουλτάνος τοῦ Ἰκονίου, πληροφρογθεὶς τὴν προέλασιν αὐτοῦ, ἐπεμψεν ἰσχυράν τινα μοῖραν ὑπὸ τὸν Μαμπλάνην μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐμπλακῇ πρὸς τὴν ἐμπροσθόμιφυλακὴν τῶν Γερμανῶν Σταυροφόρων. Ἱνα πληροφορηθῇ περὶ τῆς ταχικῆς αὐτῶν. Οἱ Γερμανοὶ, ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν Τούρκων, ἐτρέψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ τοὺς κατεδίωξαν μέχρι τοῦ στρατοπέδου των ἀλλ' ἔκει οἱ Τούρκοι ἀγαστυταχθέντες ἀντεπειθησαν κατὰ τῶν κεκμηκότων καὶ ἐν πλήρει ἀταξίᾳ διατελούντων Γερμανῶν, καὶ ἐντὸς διίγουν ἐτρέψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἀτακτον, προξενεῖσαν τες φυτεράς εἰς αὐτοὺς ἀπολειας. «Καὶ οὐ λίεν, γράφει ὁ σίγυρος ἱστορικὸς Ἰωάννης Κίνναριος, τοὺς ίθασεῖς καὶ ἀλάζόνας καὶ ὑφρῶν δίκην ἀντιποστάτων ἐπέόντας, δειλούς τε καὶ ἀγενεῖς καὶ οὐδὲν οἵτινας μη βιουλένσασθαι ἰκανούς». Μόλις καὶ μετὰ βίας κατώρθωσε νὰ σωθῇ ὁ αὐτοχρήτωρ Κονγάδος ἐκ τῆς πανωλεθρίας ἐκείνης.

Μετὰ τὴν ἀπέλευσιν τῶν Σταυροφόρων, οἱ πρὸς τοὺς Τούρκους

πόλεμοι ἐσυνεχίσθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλείου Μανουῆλ καὶ τοῦ
οὐ Τοῦρκοι κατέσκαψαν τοῦ Δ. τὰ τείχη. Μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν εἰ-
ρήνην δὲ τοῦ Μανουῆλ, θέλων νῦν ἐξαστάσιον τὸ μέτωπον ἐκεῖνο τῆς
ἀντοχατοροίας του, ἀνήγειρεν αὐτὸν τῷ φεβ 1171, καὶ ἐκ τούτου νέοι ἥρ-
ξαντο πόλεμοι. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡρώζου ἐκείνου βασιλέως (1180) καὶ τὴν ἐπεκθνησαν παραχρῆμη τῆς ἀντοχατοροίας μᾶς, ἐνέκα
της ἀδηλούτητος τοῦ ἱεράπαντος τὸν ὑφόνον 'Ανδρονίκου Κομνηνοῦ
(1183), οἱ Σελζουκίδαι Τοῦρκοι κατέλαβον εἰσιτάς κώρως ήμιν
ἐν 'Ασσίᾳ, καὶ αὐτὸν τὸ Δ., ἀτ' αὐτῶν πειρῆθεν εἰς τοὺς 'Οσμα-
νίδας Τούρκον εἰς ὃν τὰς χειρας παρακένει μέχρι σῆμερον.

Η σημερινή πόλις Δορυλαίου, Έσκη-Σεχήρε καλούμενη ύπό τῶν Τούρκων (Παλαιά Πόλις), ενδύσκεται περὶ τὰ τρία χ.λ.μ. Ν. τοῦ παλαιοῦ Δ., ὅπερ ἀναφέσει δὲ ἴστορικός Στράβων καὶ πρὸ ἔκειτο Ν. τοῦ Βαθέος Ποταμοῦ (Σαρί Σοῦ), παραποτάμου τοῦ Θύμιφρεως Π. (Πουρδάκι), ἐνδιὰ σῆμαρον ἐρείπια καὶ τὸ χωριόν Σάρ Ούζον. Τὸ Ημερινὸν Δ. διαρρέεται ύπὸ τοῦ Θύμιφρεως π., παραποτάμου τοῦ Σαγγαρίου καὶ ἀποτελεῖ σπουδαιότατον κόμβον συγκοινωνιῶν σιδ. καὶ ὁδικῶν. Ή σιδ. γραμμὴ Κων)πόλεως-Βαγδάτης διέρχεται διὰ Δ. Ἐπίσης ἐκ Δ. ἀρχεται διακλάδωσις σιδ. γραμμῆς πρὸς Ἀγκυραν. Τὸ Δ. ἔνε προτείνουσα ύποδιοικήσεως καὶ ὑπάγεται εἰς τὸ Βιλαέτιον τῆς Ἀγκύρας. Κατέστη περιώνυμον ἐκ τῶν περὶ αὐτὸ μαχῶν τοῦ Ελληνικοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν Τουρκικὸν τοιούτον κατὰ τὸ 1920-1921-1922.

Νεωτέρα πολεμ. Ιστορία. Τὸν Λεξέμφριον τοῦ 1920, ἡ Στρατιὰ τῆς Μ. Ασίας (Ἀγτιστρ. Παπούλας), ὅποις διαλύσῃ σημαντικὴν ἔχθρον. συγχέντρωσιν ἐν τῷ χώρῳ Καρά Κιού-Σεγχούντ· Ἰν 'Εῦνοι, ἀλλὰ κυρώσιν, ἵνα ἀποδεῖξῃ ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἀλλαγὴ Κεφερώνησος καὶ βασιλέως οὐδὲν τοῦ μετεβαλλεῖ τὸν ἀντικεμενικὸν σκοπὸν τοῦ Ἑλλην. στρατοῦ, συνιστάμενον εἰς τὴν ἐξάσκησιν πιέσεως ἐπὶ τῶν ἀνταρτῶν τῆς Ἀγκύρας ὅποις ἐκτελέσωσι τὰς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου τῆς εἰρήνης, διέταξεν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ εἰρημένου χώρου, πρὸς διάλυσιν τῶν δυνάμεων τούτων, καταστροφὴν τοῦ ὑλικοῦ των καὶ καταστροφὴν τῆς καταληφθσομένης σιδ. γραμμῆς, μεθ' ὁ τὰ ἐπιτεθέντα τιμῆματα θάτικήροχοντο εἰς τὰς θέσεις ἐξομιλίσεως. "Οντις τὸ Γ'. Σ. Στρατοῦ (ὑπόστρ. Πετρεζᾶς) διατάσσει τὴν Μεραρχίαν Ἀρχιπελάγους (συν)χῆς Καράζαλος καὶ μικτὸν ἀπόστασια τῆς Μεδ. Συμνόντος ὅποις ἐκτελέσωσι τὴν ἀποστολὴν ταύτην. Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη, ἐκτελεσθεῖσα ἀπὸ 24 Δεκ. 1920 μέχοις 1ης Ιαν. 1921, ἐπέτυχε πλήρως, διασκορπισθέντος τοῦ ἔχθροῦ καὶ καταδιωχθέντος ἐν τῇ φυγῇ του πρὸς Δ. μέχοις Ἰν 'Εῦνοῦ, (ἴδε λ.), ὅποθεν τὰ προελάσαντα τιμῆματα ἥρξαντο ἐπανακάμπτοντα εἰς τὰς βάσεις των. Ὁ Τούνος ὄμιος ἀρχιστράτηγος, μετ' γνωρίζον την ἔκτασιν τῆς ἐπιχειρίσεως ταύτης, ἀνηράντησεν τούτοις επειθούσια διὰ τὴν τύχην τοῦ Στρατηγικοῦ τούτου κύριου τῶν συγκοινωνιῶν του καὶ σπουδαιοτάτου βιοτυχανικοῦ κέντρου, ὅπερ ἡ πειλήνη σοβαρῶς ὑπὸ τοῦ Ἑλλην. στρατοῦ καὶ ἐσώθη μοιραίως, διότι ὁ Ἑλλην. στρατὸς δὲν είχεν ἐντολὴν νὰ προχωρήσῃ μέχοις ἐκεῖ. Ἐπεδόθη ὅθεν ἐντακτῶς εἰς τὴν ὁδύρωσιν τούτου ἀπὸ τῆς διευθύνσεως Προύσσης, διότι ἐξ τῆς ἐπιχειρίσεως ταύτης δημιουρίσθη ἀντῷ σαρῶς ἡ κυρία κατεύθυνσις ἐνεργείας τοῦ Ἑλλην. στρατοῦ εἰς μελλούσας ἐπιχειρίσεις. Ἐξέλεξε τὴν τοποθεσίαν Ἀβγάν (ἴδε λ.) Ντούς-Ντάγ-Κοβαλίτσα (ἴδε λ.) διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ Δ., τὴν δύοις φύσει δυχιών ωργάνωσεν ἐπιτημονικότατα καὶ ἐνίσχυσε καὶ διὰ συμπατελεγμάτων. Συνεκέντρωσε δὲ ἐκεῖ ἀπάντας τὰς δυνάμεις του τὰς ὅποιας ἐθεσεν ὑπὸ τῆς διαταγῆς ἴσανόν ἦτανιατικοῦ τοῦ Ἰσμέτ Πασοῦ.

Μάρτιος 1921. Το Γ'. Σ. Στρατού (ήπιοστος Βλαχόπουλος Α.), λαβόν την ἐντολήν (Μάρτιος 1921) νὰ καταλάβῃ τὸ Δ., ἐν φρόνῳ τὸ Α'. Σ. Στρατοῦ μὲ διφορουμένην διαταγὴν θὰ κατελάμβανε τὸ Ἀφιόν Καραχισῷρ (ἰδε λ.) καὶ ότι ἐπέζητε τὸν σύνθεσμον μετά τοῦ Γ'. Σ. Στρατοῦ εἰς Δ., ἔξωμισσον ἐκ τῶν περὶ τὴν Προύσσαν θέσεών του τὴν 10ην Μαρτίου καὶ προχωρήσαν πρὸς Δ., πλὴν προσκρούσσαν ἐπὶ τῆς ὁργανωμένης ταύτης Τουρκικῆς θέσεως, ὑποστηριζομένης ὑπὸ ὑπερτέρων δυνάμεων. ἡναγκάσθη μετά πενθήμερον σκληράτατον ἄγδνα κατὰ τὴν 14, 15, 16, 17 καὶ 18η. Μαρτ. 1921 νὰ προβῇ τὴν 18ην Μαρτίου εἰς ἔναρξην συμπτύξεος πρὸς τὴν γραμμὴν ἔξοδήσεως. Η σύμπτυξις αὐτὴ ἐγένετο ἀνεν σοφαρός παρακολουθήσεως τοῦ ἔχθρου, καθόσον οὗτος, πλήξας μὲ συγκεντρωμένα τὰς δυνάμεις τοῦ τὸ Γ'. Σ. Σ., καύ' ὅν χρόνον ἀπησχόλει τὸ Α'. Σ. Σ. καὶ τὸ ἔξτρεπε πρὸς Ἀνατολάς εἰς Τσάι καὶ Μπουλαβαγτίν,

καὶ τὸ εἰσερχετέλος Κανόνας εἰς τὸν οὐρανὸν πάντας τοὺς ἀνθρώπους
ἔστρωψά την ἡδη μὲ συγκεντῷμένας πάλιν τὰς δυνάμεις του κατ' αὐτοῦ,
ὅπως κτυπήσῃ τὸ Α'. Σ. Σ. κατὰ πλευρὸν καὶ νῶτα ἐκ τῆς κα-
τεινθύνσεως Κιονταγείας εἰς Τουμποῦ Μπουνάρι (ἴδε λ.).

Ιούνιος 1921. Τὸν Ιούνιον 1921 ἡ Στρατιά Μ. Ἀσίας, ἐπικειμένη τῶν τότε ἐπιχειρούσεων πρὸς διάλυσιν τοῦ ἔχθρου Στρατοῦ καὶ κατά ληψιν τῶν Συγκοινωνιῶν τοῦ, ἐκδίδει τὴν ὑπ' ἀρ. 11169(3392)β διαταγὴν τῆς 4 Λουνίου, καθ' ἣν τὰν κυρίαν ἐπίθεσιν θὰ ἐνήργει διὰ τοῦ Νοτίου τμήματος Στρατιᾶς καὶ τοῦ Γ. Σ. Στρατ. κατὰ τῶν ἐπὶ τῆς ἀμυντικῆς τοποθεσίας τῆς Κιουταχείας (ἰδε λ.) κυρίων ἐχθρικῶν δυνάμεων. Πρὸς τοῦτο ἡ Στρατιά συνεκροτήθη: Α'. ἐκ τοῦ Νοτίου τμήματος Στρατιᾶς, ἀποτελουμένου ἐτῶν: Α'. Σ. Στρατ. (Ι καὶ ΙΙ Μερ.), ἐκ τοῦ Β'. Σ. Στρατ. (V καὶ XIII Μερ.), ἐκ τοῦ Νοτίου Συγκροτήματος Μεραρχιῶν Ὅποστρ. Γίδα (IV καὶ XII Μερ.) καὶ ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος ΙΧ Μερ. Ταυρογάννη (5 τάγματα Πεζ. Μοῖρας Όρ. Πυροῦ), Πεδ. Πυροχία, ἡμιλαορχία, λοχος Μηχανικοῦ ϕλ.). καὶ ἐκ τῆς ταξιαρχίας Ἐπιτικοῦ. Β'. Ἐκ τοῦ Βορείου τμήματος Στρατιᾶς ἀποτελουμένου ἐτοῦ Γ. Σ. Στρατ. (VII καὶ X Μερ.) καὶ ἐκ τοῦ Β. συγκροτήματος Μεραρχιῶν Ὅποστρ. Τρικούπη (III καὶ XI Μερ.). Αἱ προθέσεις τῆς Στρατιᾶς ἡσαν ν' ἀποφύγῃ τὴν προσβολὴν τῆς ἀμυντικῆς τοποθεσίας Κιουταχείας κατὰ μέτωπον, ἀλλὰ παρακάμπτουσα ταύτην ἀνατ. τοῦ Ἀκτσάλ-Ντάγ (ἀχρον ἀφιστέον ἐπιθέσεων νοτίου τμήματος Στρατιᾶς) μὲ γεννικὴν κατενθυσιν ἐπιθέσεων